

Βρυξέλλες, 30 Νοεμβρίου 2018
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Σύνοδος του Συμβουλίου Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές στις 7 Δεκεμβρίου 2018 Καταπολέμηση της επιφυλακτικότητας απέναντι στον εμβολιασμό σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο: Προκλήσεις και δυνατότητες σε έναν ψηφιακό κόσμο - Ανταλλαγή απόψεων

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες σημείωμα της Προεδρίας ενόψει της δημόσιας ανταλλαγής απόψεων σχετικά με το θέμα: «Αντιμετώπιση της επιφυλακτικότητας απέναντι στον εμβολιασμό σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο: Προκλήσεις και δυνατότητες σε έναν ψηφιακό κόσμο», που θα πραγματοποιηθεί κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών (EPSCO) στις 7 Δεκεμβρίου 2018. Για την καλύτερη οργάνωση της ανταλλαγής απόψεων, η Προεδρία εκπόνησε τρεις ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στο τέλος του κειμένου.

Αντιμετώπιση της επιφυλακτικότητας απέναντι στον εμβολιασμό σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο:

Προκλήσεις και δυνατότητες σε έναν ψηφιακό κόσμο

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ο εμβολιασμός αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα του 20ού αιώνα στον τομέα της δημόσιας υγείας, το οποίο συνέβαλε στην πλήρη εξάλειψη της ευλογιάς και την εξάλειψη της πολιομυελίτιδας και οδήγησε σε σημαντική μείωση της θνησιμότητας από ασθένειες που ήταν παλαιότερα ευρέως διαδεδομένες, όπως η διφθερίτιδα και ο τέτανος. Παρότι υπάρχει ευρεία επιστημονική συναίνεση σχετικά με το ότι οι εμβολιασμοί συνιστούν μία από τις πλέον σημαντικές και αποτελεσματικές προληπτικές δυνατότητες που διαθέτει η σύγχρονη ιατρική, οι ασθένειες που προλαμβάνονται με εμβολιασμό αποτελούν αυξανόμενη απειλή για τη δημόσια υγεία στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης. Υπάρχουν πολλοί λόγοι για αυτή την απόκλιση μεταξύ της θεωρητικής γνώσης και της εφαρμογής της στην πράξη, και ένας από αυτούς είναι η αυξανόμενη επιφυλακτικότητα απέναντι στον εμβολιασμό. Οι σύγχρονες τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφόρησης, οι οποίες επιτρέπουν την ταχεία και εύκολη διάδοση κάθε είδους μηνυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης σχετικά με τα εμβόλια και τους εμβολιασμούς, συχνά προκαλούν ανησυχίες σχετικά με τον εμβολιασμό. Ταυτόχρονα, οι ταχείες εξελίξεις στον τομέα αυτό θα μπορούσαν να συμβάλουν στην προαγωγή της υγείας και την πρόληψη ασθενειών.

Επιφυλακτικότητα απέναντι στον εμβολιασμό και κρίση εμπιστοσύνης

Οι λανθασμένες ιδέες σχετικά με τους εμβολιασμούς έχουν απομακρύνει την προσοχή του κοινού από τα οφέλη του εμβολιασμού και έχουν δημιουργήσει δυσπιστία απέναντι στην επιστήμη και φόβο για πιθανές παρενέργειες. Πίσω από αυτή την αυξημένη επιφυλακτικότητα κρύβονται πολλοί παράγοντες, κάποιιοι από τους οποίους ίσως δεν έχουν γίνει ακόμη κατανοητοί. Οι ασθένειες που προλαμβάνονται με εμβολιασμό έχουν μειωθεί χάρη στους εμβολιασμούς ρουτίνας στο παρελθόν και οι πολίτες δεν τις θεωρούν πλέον ως απειλή για τη ζωή τους. Ως εκ τούτου δεν συνειδητοποιούν ούτε τον ζωτικό ρόλο των εμβολιασμών για την προστασία της ζωής ούτε τους κινδύνους από τον μη εμβολιασμό. Άλλοι παράγοντες που παίζουν ρόλο είναι η έλλειψη αξιόπιστης πληροφόρησης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, η δυσπιστία προς τους παρόχους των διαθέσιμων πληροφοριών, το χαμηλότερο επίπεδο αποδοχής τυχόν κινδύνων που συνδέονται με τα εμβόλια που χορηγούνται σε υγιή άτομα (ιδίως παιδιά), η έλλειψη κατανόησης του ατομικού οφέλους του εμβολιασμού έναντι του συλλογικού οφέλους και οι αντιπαραθέσεις στα μέσα ενημέρωσης σχετικά με την ασφάλεια των εμβολίων, τροφοδοτούμενες από την παραπληροφόρηση. Οι τεχνολογίες των επικοινωνιών που επιτρέπουν την εύκολη και παγκόσμια διάδοση μηνυμάτων και η μόνιμη πρόσβαση σε δυνητικά αναξιόπιστες πληροφορίες μέσω του διαδικτύου προσφέρουν πολλές νέες πλατφόρμες που επιταχύνουν τη διάδοση των ανησυχιών και της παραπληροφόρησης σχετικά με τα εμβόλια και τους εμβολιασμούς. Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, ομάδες κατά των εμβολιασμών, βοηθούμενες από κοινωνικά και παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, προσελκύουν όλο και περισσότερο την προσοχή και έχουν αρχίσει να επηρεάζουν την κοινή γνώμη και την πολιτική.

Προσφάτως δημοσιευθείσα έκθεση σχετικά με την εμπιστοσύνη στα εμβόλια στην ΕΕ¹ επισημαίνει ότι παρότι οι περισσότεροι πολίτες της ΕΕ εξακολουθούν να έχουν εμπιστοσύνη στη σημασία, την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια των εμβολίων, η εμπιστοσύνη για τα εμβόλια στην ευρωπαϊκή περιφέρεια του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας είναι χαμηλότερη από άλλες περιφέρειες και ορισμένες χώρες αντιμετώπισαν σημαντικές κρίσεις εμπιστοσύνης τα τελευταία 20 χρόνια, οι οποίες ίσως ευθύνονται για τις καταστροφικές επιδημικές εξάρσεις ιλαράς σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ.

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Επιπτώσεις από την ανεπαρκή εμβολιαστική κάλυψη

Η συνολική εμβολιαστική κάλυψη διαφέρει αισθητά μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, πολλά δε από αυτά παρουσιάζουν ποσοστά χαμηλότερα του 95%, ποσοστό που απαιτείται για να διασφαλισθεί συλλογική ανοσία κατά της ιλαράς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι έξι μόνον χώρες ΕΕ/ΕΟΧ πέτυχαν ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης τουλάχιστον 95% για τις δύο δόσεις εμβολιασμού κατά της ιλαράς το 2017².

Συνεπεία τούτου, ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ και γειτονικές χώρες αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή άνευ προηγουμένου επιδημικές εξάρσεις ασθενειών που μπορούν να προληφθούν με εμβολιασμό. Το 2017 περισσότερα από 14.000 άτομα προσβλήθηκαν στην ΕΕ από ιλαρά, τρεις φορές περισσότερα από όσα αναφέρθηκαν το 2016. Τα τελευταία δύο έτη, περισσότερα από 57 άτομα έχασαν τη ζωή τους εξαιτίας ιλαράς και δύο εξαιτίας διφθερίτιδας. Η Ευρώπη δεν καταφέρνει να εξαλείψει την ιλαρά σύμφωνα με τους συμφωνημένους στόχους του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

Μια ακόμη επίπτωση της ανεπαρκούς εμβολιαστικής κάλυψης είναι ότι εξακολουθεί να υφίσταται ο κίνδυνος της εκ νέου εισόδου του ιού της πολιομυελίτιδας στην ΕΕ, θέτοντας σε κίνδυνο τον χαρακτηρισμό της Ένωσης ως περιοχής απαλλαγμένης από την πολιομυελίτιδα.

Κάθε χρόνο ανιχνεύονται περίπου 33.000 περιπτώσεις καρκίνου του τραχήλου της μήτρας και κάθε χρόνο σημειώνονται περίπου 15.000 θάνατοι από αυτή τη μορφή καρκίνου στην ΕΕ³. Οι περισσότερες περιπτώσεις καρκίνου του τραχήλου της μήτρας προκαλούνται από μολύνσεις από τον ιό των ανθρώπινων θηλωμάτων (HPV)⁴. Ο αριθμός των μολύνσεων HPV θα μπορούσε να μειωθεί δραστικά μέσω του εμβολιασμού κατά του HPV^{5,6}.

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.sciirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΩΝ ΕΜΠΟΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΠΩΝ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΜΒΟΛΙΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ

Ως πρώτο βήμα για την καταπολέμηση των χαμηλών ποσοστών εμβολιακής κάλυψης, είναι σημαντικό να γίνουν κατανοητοί οι μηχανισμοί που οδηγούν στη χαμηλή διάδοση των εμβολίων στην Ευρώπη.

Σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε πρόσφατα σχετικά με την οργάνωση και την παροχή υπηρεσιών εμβολιασμού στην ΕΕ⁷, τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι η επιφυλακτικότητα απέναντι στον εμβολιασμό αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την εμβολιαστική κάλυψη κατά της ιλαράς και την αποτελεσματική εφαρμογή προγραμμάτων εμβολιασμού κατά την παιδική ηλικία. Ως άλλα εμπόδια στην αποτελεσματική εμβολιαστική κάλυψη κατά της ιλαράς αναφέρθηκαν η αδυναμία προσέγγισης των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων, η έλλειψη ενημέρωσης του πληθυσμού γενικά, η ανεπαρκής εκπαίδευση ή η επιφυλακτικότητα έναντι του εμβολιασμού των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας, η οργάνωση, παροχή και χρηματοδότηση των υπηρεσιών εμβολιασμού, οι βραχυπρόθεσμες ελλείψεις εμβολίων και η έλλειψη εθνικών και διεθνών ηλεκτρονικών αρχείων εμβολιασμού. Στα μέτρα αντιμετώπισης που περιλαμβάνονται στη έκθεση συγκαταλέγονται η συμπερίληψη του εμβολιασμού κατά της ιλαράς στις χρηματοδοτούμενες από το κράτος υγειονομικές υπηρεσίες, εκστρατείες ευαισθητοποίησης και η χρήση συστήματος παρακολούθησης των εμβολιασμών.

Όσον αφορά τον εμβολιασμό των ενηλίκων κατά της γρίπης, τα κράτη μέλη ανέφεραν ως σημαντικά εμπόδια για την αποτελεσματική εμβολιαστική κάλυψη την έλλειψη ενημέρωσης του γενικού πληθυσμού, με συνέπεια την άγνοια των ενδεχόμενων σοβαρών επιπτώσεων της ασθένειας, το συναφές θέμα της επιφυλακτικότητας απέναντι στον εμβολιασμό / των κινημάτων κατά του εμβολιασμού, καθώς και τις ιδιωτικές δαπάνες. Ένας τρόπος βελτίωσης της αποτελεσματικής εμβολιαστικής κάλυψης κατά της γρίπης είναι, κατά την άποψη των κρατών μελών, η αύξηση της ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού και των εργαζομένων στον τομέα της υγείας μέσω εκστρατειών των ΜΜΕ.⁷

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

Σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε πρόσφατα από ομάδα εμπειρογνομόνων σχετικά με τους αποτελεσματικούς τρόπους επένδυσης στον τομέα της υγείας⁸, στους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν τη διάδοση των εμβολιασμών συγκαταλέγονται, ως θετικά στοιχεία, η πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τον εμβολιασμό, η έκθεση σε θετικά μηνύματα από τα μέσα ενημέρωσης, η καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης έναντι των ιδρυμάτων και των παρόχων υγειονομικών υπηρεσιών καθώς και έναντι των εμβολιασμών και, ως αρνητικά στοιχεία, η έκθεση σε φήμες και μύθους που υποσκάπτουν την εμπιστοσύνη στα εμβόλια και η αδυναμία ορισμένων παρόχων υγειονομικών υπηρεσιών να καταπολεμήσουν αυτές τις προκαταλήψεις και να παράσχουν τεκμηριωμένες συμβουλές.

Ένας από τους παράγοντες που αυτήν την στιγμή οδηγεί σε αλλαγές και επηρεάζει τον τομέα παροχής υγειονομικών υπηρεσιών γενικά και τον τομέα του εμβολιασμού ειδικότερα, είναι η εν εξελίξει ψηφιοποίηση του υγειονομικού τομέα. Στον τομέα των εμβολιασμών, ένα από τα κυριότερα επιτεύγματα της ψηφιοποίησης είναι η ανάπτυξη ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφοριών ανοσοποίησης (IIS) τα οποία έχουν εφαρμοσθεί από οκτώ κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο και από πολλά άλλα σε υποεθνικό επίπεδο από τα τέλη του 2016⁹. Τα συστήματα αυτά προσφέρουν μεγάλες δυνατότητες βελτίωσης του δημόσιου εφοδιασμού εμβολίων βελτιστοποιώντας την ποιότητα των δεδομένων σχετικά με τα ποσοστά κάλυψης και βοηθώντας στον εντοπισμό ελλείψεων στους εμβολιασμούς και υποεξυπηρετούμενων πληθυσμιακών ομάδων. Θα μπορούσαν επίσης να βελτιώσουν τα ποσοστά εμβολιαστικής κάλυψης προσφέροντας συμπληρωματικές διευκολύνσεις όπως συστήματα υπενθύμισης. Ωστόσο, από τη χρήση τους προκύπτουν νέοι τομείς αντιμαχόμενων συμφερόντων και καθίστανται αναγκαίες περαιτέρω αναλύσεις σε τομείς όπως η προστασία των δεδομένων και τα ατομικά δικαιώματα, η δεοντολογία και η συγκρισιμότητα των συστημάτων.

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Συμβούλιο καλείται να εξετάσει τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Μια πρόσφατη μελέτη¹⁰ αποκαλύπτει ότι η επιφυλακτικότητα απέναντι στους εμβολιασμούς μειώθηκε σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες ενώ σε άλλες αυξήθηκε. Η παρατηρούμενη αυτή τη στιγμή έξαρση επιδημίας ιλαράς στην Ευρώπη αποδεικνύει ότι η επιφυλακτικότητα απέναντι στους εμβολιασμούς που μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλό ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης αποτελεί σημαντική διασυννοριακή απειλή για την υγεία στην Ευρώπη. Πώς εξηγούνται οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την επιφυλακτικότητα απέναντι στους εμβολιασμούς και πως μπορούν να αντιμετωπισθούν; Ποιες προσπάθειες απαιτούνται για τη συστηματική αντιμετώπιση της επιφυλακτικότητας απέναντι στους εμβολιασμούς και των χαμηλών ποσοστών εμβολιαστικής κάλυψης στην Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να εξαλειφθεί αυτή η διασυννοριακή απειλή για την υγεία; Υπάρχει βέλτιστη πρακτική που βοήθησε το κράτος μέλος σας να αυξήσει την εμβολιαστική κάλυψη; Μπορείτε να αναφέρετε ένα παράδειγμα επιτυχούς μέτρου που θα μπορούσε να εφαρμοσθεί σε άλλα κράτη μέλη;
2. Η ταχεία διάδοση κάθε είδους μηνυμάτων και η εύκολη πρόσβαση σε πληροφορίες μέσω του διαδικτύου παρέχει στους πολέμιους του εμβολιασμού ένα βήμα έκφρασης και καθιστά δυσκολότερο για το κοινό τον εντοπισμό αξιόπιστων πηγών πληροφόρησης σχετικά με τους εμβολιασμούς. Πως μπορούν τα κράτη μέλη να συνεργασθούν κατά τον καλύτερο τρόπο για να καταπολεμήσουν την παραπληροφόρηση και τις ψευδείς ειδήσεις σχετικά με τα εμβόλια και τους εμβολιασμούς στα μέσα ενημέρωσης και ειδικότερα στο διαδίκτυο;
3. Η εν εξελίξει ψηφιοποίηση προκαλεί αλλαγές σε όλους τους τομείς των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης. Ποια είναι τα οφέλη και οι προκλήσεις της ψηφιοποίησης στον τομέα των εμβολιασμών και πως μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των ποσοστών εμβολιαστικής κάλυψης;

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf